

kon leiden dan tot de uitschittering van de Ontferminge en van de Majesteit van God Drieëenig op een wijze die anders nooit door eenig schepsel ware bekend.

1) In den 17 regel kolom I van het voorstuk der vorige week, staat: „een formel karakter droeg“; dit moet zijn: „Een finaal karakter droeg“.

Dr. A. K.

„De gedachtenis des rechtvaardigen zal tot zegening zijn“.

De gedachtenis des rechtvaardigen zal tot zegening zijn; maar de naam der goddeloosen zal verrotten. Spreuk 10:7.

Er is tusschen menschen en menschen een kenmerk onderscheid, dat hun betekenis voor hun omgeving betreft. Verreweg de grootste meerderheid zijn ordinaire personen, die komen en gaan, zonder veel sporen in het leven achter te laten. Dat heeft God alzoo besteld. Jezus zelf teekende het in zijn gelijkenis van de talenten zoo duidelijk uit. Drie soorten van personen waren er. Personen die slechts één talent hadden ontvangen, en daartegenover anderen wien vijf talenten waren toevertrouwd, en tusschen deze beide soorten in was er nog een derde klasse, die over twee talenten beschikten kon. Een talent nu is ook thans nog altoos het meest gewone, de vijf talenten blijven ook nu nog hooge exceptie, en tusschen deze groote en deze zeer kleine groep staat ook nu nog altoos een middengroep, die wel niet overtaaij is, maar toch overal en in elken kring gevonden wordt.

Met dit sterk sprekende onderscheid nam men vooral in de laatste eeuwen steeds minder vrede. Dat onderscheid tusschen menschen en menschen, zoo wist men te vertellen, lag alleen aan 't verschil in opvoeding en in het rijk der armen zijn. Geef, zoo riep men, aan een ieder even hoogstaande opvoeding, en maak alle levenspositie gelijk, en ge zult 't zien hoe de verschillen eerst inkrimpen, en ten slotte geheel wegvallen. En dan zal 't worden: Gelijkheid, Vrijheid, Broederschap.

Het onnig van dit beweren springt terstond in het oog, zoo ge er op let, hoe ook onder de best opgevoede en rijkst voorziene families telkens de onbeduidendste personen optreden, en hoe omgekeerd uit den dienenden stand telkens geniaal aangelegde personen zich aandienen. En dit verschil niet alleen onder de mannen doch ook wel onder de vrouwen.

In de zeer sterke ongelijkheid der personen van één, twee en vijf talenten, hebben we met een beschikking Gods te doen. Hem heeft 't beliefd, de kinderen der menschen, in stee van gelijk, zeer ongelijk te scheppen. Ge ziet 't dan ook, hoe soms in 't zelfde gezin, uit dezelfde ouders, drie kinderen geboren worden, die geheel gelijke opvoeding erlangen, en over gelijke middelen beschikken, en dat er toch slechts één van drie onder uitkwam, terwijl de beide anderen niet boven de twee en het één talent haalden.

Die sterk sprekende verschillen te willen loochenen, en aller onderlinge gelijkheid te beweren, is dan ook weinig anders dan een spotten met de historie en een zich blinddoeken voor de werkelijkheid.

Wat Jezus als regel voor de verhouding tusschen de drieërlei voorziening met talenten stelde, was niet anders dan de afspiegeling der werkelijkheid.

Zoo en niet anders is 't alle eeuwen door, en onder alle volken, geweest. En zoo is het nog.

God schiep zoo en niet anders heel ons menschelek gezin, en de kunst is nu maar, dat een ieder weerkere met wat hem is toevertrouwd. Op een tegelijk rust van Godswege een zeer ernstige verantwoordelijkheid. 't Meest natuurlijk op den man of de vrouw van de vijf, maar toch ook op de ordinaire personen met het één talent. En een tegelijk zal in den dag des oordeels eens rekenschap hebben te geven van wat hij met de hem toebetrouwde talenten heeft gedaan.

Maar nu is er behalve het verschil in talenten nog een tweede onderscheid tusschen menschen en menschen, hierin bestaande, dat er enkelen zijn die ook bij volgende geslachten in herinnering blijven, terwijl de overigen na hun sterven zich verliezen in vergetelheid.

Ook dit hangt met de talenten wel saam, maar het gaat er toch niet op in. Neem slechts de vrouw die Jezus met de kostelijke Nardusalf zalfde. Van haar betuigde Jezus, dat overal waar zijn Evangelie zou gepredikt worden, aan haar gedacht zou worden. En toch blijkt uit niets, dat haar juist de vijf talenten waren toevertrouwd.

Het stellen van een voorbeeld, dat op heel de omgeving diepen indruk maakt, en nog tot in verre geslachten leiding aan de geesten geeft, kan ook van Godswege zijn toevertrouwd aan wie zich te behelpen heeft met de twee talenten.

Dit kan afhangen van de bijzondere omstandigheden waaronder men optreedt, van de bepaalde richting die ons talent heeft genomen, en van 't langere leven, waarin 't ons gegund werd, om zulk een talent zijn volle ontwikkeling te geven.

Toch vallen gemeenlijk beiden saam. De man, wiens gedachtenis in zegenende herinnering blijft, was in den regel ook met de vele talenten beede. Alleen maar kwam bij de vele talenten dan een geheel bijzondere plaats in het leven, een geheel bijzondere taak, waaraan hij zich kon wijden, en hierdoor een geheel bijzonder effect in het optreden, dat dan bij het nageslacht in heugenis meging, en ook onder het nageslacht zijn historische haweking deed.

Israel vooral was in dit opzicht rijk voorzien. Vooreerst in de drie patriarchen van ouds. Dan in machtige Koningen zoals David en Salomo. Niet minder in Mozes en de profeten. En nu nog werkt onder de 11 en 12 miljoen joden, die verspreid in alle werelddelen wonen, de heugenis van deze profeten en koningen bezielend na.

Het zijn deze extra-ordinaire profeten en koningen die in geestelijken zin de organische eenheid van heel 't volk moeten steunen, en het is de heugenis van deze zeldzaam hooge persoonlijkheden, die nu nog Israel, ook na zijn afval, geestelijk en intellectueel op zoo hoog tempo houdt.

Zelfs als Christenen gebeurt 't ons telkens, dat er van de heugenis van Mozes of Jesaja een prikkelende bezieling op heel ons volk uitgaat, en juist dit lift ons op zoo interessante manier dan in in het Volksverband.

Toch beide men zich niet in, dat deze bezieling door het hooge voorbeeld van het verleden alleen op geestelijk gebied zou werken. De

Ruyter en Tromp bestendigen door hun geschiedenis nog altoos de heugenis van Nederlands vloot. De Zwijger en Prins Maurits doen nog steeds onder de vrienden van Oranje een verheffend invloed van zich uitgaan. Geleerden als Boerhave spreken nog steeds tot het nageslacht. Toch reikt de geestelijke invloed van historische genieën nog altoos het verst. Denk slechts aan een man als Paulus, aan een bezielend prediker als Chrysostomus en aan een denker als Augustinus. En ook daarna zijn het Luther en Calvijn geweest, die als geniale leiders en voorgangers, aan de Christenheid gegeven, nog steeds door hun naam en hun voorgang het leven onder hun volgelingen zoo hoog houden.

Toch bepaalt wat de Spreukendichter zegt, dat de gedachtenis der rechtvaardigen in zegening zal blijven, zich in 't minst niet tot deze hoogmikkende genieën, die blad na blad van de historie hebben gevuld.

Ook onze bijzondere vaderlandsche historie; we zezen reeds op De Ruyter en Tromp; bleek van zulke voorgangers op nationaal gebied te verhalen. En zelfs daarbij blijft het niet.

Schier in elk deel van ons land, in elke provincie, ja in elke stad van betekenis zijn op den door God gewilden tijd mannen of vrouwen opgestaan, die eraan het leven leiding gaven, en wier nagedachtenis nog in ere blijft, en nog op veler bewust leven inwerkt.

Ja, tot zelfs van schier elk dorp kan dit betuigd. Daar hoort dan de historie wel niet van, en het groote publiek merkt het niet op. Maar wie in zulk een dorp woont, de opeenvolging der geslachten bespiedt, en de geestesrichtingen die er invloed oefenen, naspeurt, weet maar al te goed, wie de mannen of vrouwen, van hooger aanleg waren, die in zulk een dorp de ontwikkeling beheerscht hebben. Dat kan een prediker, het kan een burgervader, het kan een onderwijzer, maar het kan ook een boerenknecht zijn geweest.

En wat nog sterker spreekt, ook in een familie, en zelfs in het gezin ziet men vaak zoo kennelijk een vader of de moeder verschijnen, wier nagedachtenis in zoo dankbare zegening blijft. Al mag er in een familie onder vijf of eikar volgende geslachten ook maar één zoo eminente man of vrouw optreden, dan kan nog van zulk een eminent persoon in drie, vier opeenvolgende geslachten zegen uitgaan.

Hoe heerlijk zou 't zijn, zoo ook thans de vaders en moeders er meer op bedacht waren, om zulk een zegen achter te laten, en luden hun zonen en dochteren op 't indringen van dien zegen meer bedacht waren.

Dr. A. K.

Amsterdam, 12 November 1915.

Hoezeer men voorzichtig moet wezen met niet te spoedig een oordeel te vellen over den invloed, dien deze schriklijkste aller oorlogen op het religieuze leven der daarbij betrokken volkeren heeft uitgeoefend, niet alleen omdat de berichten, die omtrent de geestelijke stemming dezer volkeren ons bereiken, spaarzaam zijn en meer de groote volkskreten betreffen, waar het religieuze leven nooit sterk was, dan de plattelandbevolking, maar ook omdat die berichten meest afkomstig zijn uit de wel geheel onoverdachte bron van liberale journalisten, — toch kan zonder overdrijving wel gezegd worden, dat dusver van een machtheit, heel het volk aangevrijende religieuze opwaking, zich openbarende in verootmoediging en boetedoening over eigen zonde, in ernstigen levnostoon en luisteren naar de ordiantien van Gods Woord, en in smeekgebed en in toevlucht nemen tot de hulpe Gods, nog zeer weinig te bespeuren valt. In plaats van verootmoediging beluistert men veeleer een toon van eigengerechtigheid, waar men alleen de zonden ziet bij de andere volkeren, maar zelf prat gaat op de nobelheid van zijn bedoelen en de rechtvaardigheid van zijn eigen strijd. In plaats van een smeekgebed om de hulpe Gods, die 't benarde vaderland alleen redden kan, pocht men veeleer op de onoverwinnelijke kracht van zijn eigen leger of vloot, en waant zich van de uiteindelijke zegenpraal zeker. En in plaats van ernstiger levnostoon en een zich weer buigen voor de ordiantien van Gods Woord, ziet men, hoe veelszins in zinvermaak door het volk ontspanning wordt gezocht en de regeringen zoowel in hun diplomatiek spel als in de wijze waarop zij den oorlog voeren, met tractaat noch bondgenootschap rekenen, de rechten der neutralen schenden, boven goddelijk en menschelek recht hun eigen belang stellen, tot de meest barbaarsche oorlogsmiddelen de toevlucht nemen en een zedelijke anarchie in het leven hebben geroepen, die op de bedenkelijkste wijze zich wreken moet.

En niet 't minst pijnlijk treft daarbij, dat van den band, die de natien van Europa als Christenvolkeren behoorde saam te binden, niet alleen niets overbleef, maar dat een zoo bittere, niets ontziende haat ontstond; dat alle samenwerking dezer Christennatien op het gebied van wetenschap en cultuur voor jaren is afgesneden; dat men jubelt naarmate het getal zijner vijanden, die men gedood heeft, groter is; dat men geheele bevolkingen zou willen uithongeren; en dat tot op den kansel toe deze haat als plicht van vaderlandsliefde gepredikt wordt door hen, die zich dienaar van het Evangelie noemen. En de enkele stemmen, die zich nog durven verzetten tegen de razernij, die de volkeren heeft aangegrepen; die wijzen op de jammerlijke gevolgen, die deze oorlog met zijn ongehoorde offers aan menschenlevens en zijn al drukkender schuldenlast voor heel Europa hebben zal, en die daarom tot een eervol teruggeven. Niet om een eervol teruggeven, maar om de totale vernietiging van zijn tegenstander en de verkrijging van eigen oppermacht is het te doen. Wat deert het hun, of heel Europa wordt ontvoikt, of de bitterste ellende en armoede over de volkeren wordt gebracht, wanneer men zelf maar zegevierend uit den strijd treedt. Zoo is deze krijg, wel verre van een tuchtoorde Gods te zijn, waardoor de volkeren weer tot Hem worden teruggebracht, veeleer een zoo schriklijk openbaring van demonische machten, dat de vraag oprijst, of de

menscheit niet haar ondergang tegemoet gaat, wanneer God niet genadiglijk ingrijpt om dat bittere uiterste te verhoeden.

Zelfs datgene, wat men als de kostelijke vruchten van dezen oorlog aanprijst, de heldhaftigheid der soldaten, de offervaardigheid van het volk, dat de zwaarste lasten bereidwillig draagt en de eensgezindheid der natien, die allen partijtwist op zijde zetten om zich rondom de banier des vaderlands te vereenigen, kan met dezen oorlog ons niet verzoenen. Indien dit alles geschiedde in dienst van een hoog geestelijk ideaal; indien het doel van dezen krijg was, zooals in de religieoorlogen van vroeger eeuw, om de zaak van het protestantisme te beveiligen tegen den aanslag eener Roomsche coalitie; indien het ging, zooals in onze eigen worsteling tegen Spanje, om de vrijheid en onafhankelijkheid van het eigen vaderland tegen een machtigen vijand te verdedigen; indien de volkeren van Europa waren opgestaan om weer een einde te maken aan de tyrannie van een wereldveroveraar zoals Napoleon, dan zou deze heldenmoed der soldaten, deze offervaardigheid van het volk, deze eensgezindheid der partijen wel diepe bewondering afdwingen en als een der nobelste uitingen van het menschelek hart worden begreep. Maar waar het in dezen oorlog, trots de schellinkende leuzen van gerechtigheid, vrijheid der volken, opkomen voor het recht der kleine natien, in den grond om niets anders gaat dan om zelf de hegemonie in handen te krijgen, waar het een strijd is om economische belangen, waar de een den ander zijn plaats onder de zon niet gunnen wil, — daar wordt het offer, dat men zoo heldhaftig op het altaar des vaderlands brengt, helaas niet door een hooger beginsel geheiligd en kan het daarom voor ons niet opwegen tegen al de ellende, die deze oorlog over de volkeren brengt.

De scherper springt dit in het oog, wanneer men den tegenwoordigen krijg vergelijkt met den oorlog van een eeuw geleden, die evenzeer heel Europa in beroering bracht, alle volkeren onder de wapenen riep en de zwaarste offers vergde, maar zulk een gansch ander karakter droeg dan de tegenwoordige. Wat aan dien oorlog van een eeuw geleden zijn bezielend en heilig karakter gaf, was dat de volkeren van Europa toen in bond optrokken, niet om voor zich zelf de macht te veroveren, maar om een einde te maken aan de tyrannische heerschappij van Napoleon en de door hem geknechte volkeren van het dwangrijk te bevrijden. Toen werd, nadat dit doel bereikt was, de heilige Alliantie gesloten, waarbij de vorsten zich verbonden om naar de voorschriften van Gods Woord te regeren, gerechtigheid, vrede en liefde te doen heerschen, en verklaarden de volken zich als leden te beschouwen van een Christelijk gezin. En toen was de oorlog in Gods hand ook het middel om bij alle volkeren een religieus reveil te bewerken, waardoor de Christelijke Kerk weder uit haar diepe ingezonkenheid opstond en aan de oppermacht van het rationalisme, Aufklärung en Deïsme een einde werd gemaakt. Men leerde, gelijk een Duitsch geschiedschrijver zegt, in dezen oorlog weer bidden ook in die kringen, waar aan het bidden niet meer gedacht werd. Er kwam een andere geest onder de volkeren. Het religieuze leven bloeide alom weer op. De Geest des Heeren werkte weer in de dorre doodsbeenderen. Er was weer een vragende naar God en Zijn Woord. Wie voelt niet, wanneer hij aan die dagen terugdenkt, de tegenstelling met nu.

De kinderen des Verbonds.

XIV.

De beide uitwegen, die men insloeg om te ontkomen aan de moeilijkheden, waarvoor de kinderdoop ons plaatst, loopen dus op een vernietiging van het Sacrament uit. Wie in den doop onze kinderen niets anders ziet dan een teeken van de inlijving in de Christelijke Kerk, waartoe ze krachtens hun geboorte uit Christen-ouders behooren, verlaagt het Sacrament tot een uitwendig kenteeken, waaraan men Christenen kan onderkennen, en neemt alle geestelijke betekenis uit het Sacrament weg. En evenzo geschiedt, wanneer men den doop onze kinderen alleen beschouwt als een zegel, door God bij het Evangelie gegeven, om ons de belofte te bevestigen, dat wanneer onze kinderen later tot geloof en bekeering zullen komen, Hij hun de vergeving der zonden en het recht op het eeuwige leven geven zal. Want zoo wordt het Genadeverbond, waarvan de doop een zegel is, tot een voorwaardelijk verbond gemaakt, hangt de zaligheid onze kinderen van hun later geloof en bekeering af, en zou men consequent doorredeneerend zelfs terecht komen bij het Pelagianisme, dat de zaligheid afhankelijk maakt van Gods welbehagen, maar van den menscheleken wil.

Waar men desniettemin de beide uitwegen van den doop zich beriep op enkele uitdrukkingen in onze Confessie en Liturgie, moest wel worden aangevoerd, waarom dit beroep niet opging. Steun kon men voor deze gevoelens alleen vinden, door uit onze Belijdenisschriften enkele zinspelen, uit hun verband losgerukt, aan te halen, deze dan uit te leggen op een wijze, die lijnrecht tegen de bedoeling van onze Gereformeerde vaders inging, en voorts al wat in de Belijdenisschriften met het eigen gevoelen streed, eenvoudig ter zijde te laten. Zulk een wijze van citeren die reeds tegenover elk particulier geschrift ongeoorloofd is, komt natuurlijk nog veel minder te pas tegenover een publiek geschrift als de Belijdenis onze Gereformeerde Kerken. Een halve waarheid is ook hier erger dan een heele leugen.

Intusschen is het niet voldoende de onjuistheid van deze beide opvattingen in het

licht te hebben gesteld, maar dient thans ook posief te worden aangetoond, wat onze Gereformeerde belijdenisschriften ons dan wel leeren omtrent de betekenis van den doop onze kinderen. Voordat we dit onderzoek aanvangen, dient echter eerst op twee dingen te worden gewezen, die licht tot zeker misverstand aanleiding kunnen geven, wanneer ze niet nader werden toegelicht. De bezwaren, die men vaak tegen de Gereformeerde verbondsléer aanvoert, komen voor een niet gering deel juist uit dit misverstand voort.

Onze eerste opmerking is deze, dat onze Gereformeerde Kerk wel scherp onderscheid maakt tusschen het uitwendige teeken van het Sacrament en de geestelijke genade, die ons daardoor zichtbaar wordt afgebeeld, maar dat ze daarom deze beide, het zichtbare teeken en de geestelijke genade, toch nooit zoo scheidt, alsof ze geheel los en onafhankelijk naast elkander zouden staan. Tegenover de Roomsche en Lutherse voorstelling, alsof de geestelijke genade in en door het teeken ons zou worden meegedeeld, heeft onze Kerk zich steeds met groote beslistheid verzet, maar niet minder tegen de Zwijgliansche voorstelling, alsof het heilig Sacrament alleen een «bloot teeken» zou wezen. Beide uitersten worden op grond van Gods Woord door de Gereformeerde Kerk verworpen, en men is dus waarlijk niet Gereformerd, wanneer men alleen het Roomsche gevoelen verwerpt, maar daarentegen de Zwijgliansche opvatting van het Sacrament omhelst en bepleit. Tegenover de Roomsche en Lutherse opvatting, alsof de doop zelf de afwassing der zonden en het bad der wedergeboorte zou zijn, handhaaft onze Gereformeerde Kerk nadrukkelijk, dat het uiterlijke waterbad zulks niet doet, aangezien alleen het bloed van Christus onze zonden afwascht en de Heilige Geest alleen ons wederbaart (Conf. Art. XXXV en Cat. Zondag XXVII). Maar even beslist wordt de Zwijgliansche opvatting verworpen, dat het Sacrament van den Doop niet anders zou wezen dan een symbolische handeling om ons daarmede als zichtbaar voor oogen te stellen, dat „gelijk de onzuiverheid des lichaams door het water, alzoo ook onze zonden door het bloed van Christus worden weggenomen“. Het Sacrament zou dan, gelijk onze Confessie in Art. XXXIII terecht opmerkt, niet alleen een *ijdel* en *ledig* teeken wezen, maar wat nog erger is, het zou ons bovendien *bedriegen*, want de genade in dit Sacrament ons aangeboden, zou God in werkelijkheid ons onthouden. Bij den doop zou tot den doopeling gezegd worden: *ik doop u in den naam des Vaders, des Zoons en des Heiligen Geestes*, terwijl deze doop ons niet in gemeenschap zou brengen met den Vader, den Zoon, en den Heiligen Geest. Bij het Avondmaal zou gezegd worden: *neemt, eet, dit is mijn lichaam*, dat voor u gebroken wordt, terwijl we Christus lichaam niet zouden ontvangen. Juist om dit dwaalgevoelen af te snijden, zegt de Gereformeerde Kerk daarom in de Franse Confessie Art. XXXVII, „dat zoowel bij den Doop als bij het avondmaal God ons metterdaad, dat is *waarachtig en krachtig* (vere et efficaciter) datgene schenkt, wat Hij daarin ons afbeeldt, en daarom, zoo gaat de Confessie voort, verbinden wij met het uitwendige teeken de bezitting en genieting van datgene, wat in het teeken ons wordt aangeboden en voorgesteld“. En wat deze algemeene regel nu bepaaldelijk ten opzichte van den Doop toegepast, ons leert, zegt de Franse Confessie in het volgende artikel, waar staat: „wij zeggen derhalve, dat het water, al is het een vergankelijk element, desniettemin staande in waarheid ons betuigt de innerlijke afwassing onze zonden in het bloed van Christus door de werking van zijn Gees“. Hetzelfde wat ook onze Heidelbergse Catechismus zegt, wanneer hij verklaart, dat de Schrift den doop daarom het bad der wedergeboorte en de afwassing der zonden noemt, omdat God door dit Goddelijk pand en waartekenen ons wil verzekeren, dat wij zoo *waarachtig* van al onze zonden gewassen zijn, als wij uitwendig met het water gewassen worden. (Zondag XXVII). Terwijl eindelijk ook onze Confessie hetzelfde getuigt in Art. XXXIV: „alzo geven de Dienaren ons van hunne zijde het Sacrament en hetgene dat zichtbaar is, maar de Heere geeft ons hetgene dat door het Sacrament beduidt wordt, te verstaan de gaven en onzienlijke genaden, *waschende, zuiverende en reinigende onze zielen van alle vuiligheden en ongerechtigheden*“. Natuurlijk dient bij deze uitspraken altoos wel in het oog te worden gehouden, dat de ongeloofige, die tot het Sacrament nadert, hoewel hij het uitwendige teeken ontvangt, daarom toch niet, gelijk onze Confessie het uitdrukt, de *waarheid* van het Sacrament „ontvangt welke alleen aan de geloovigen wordt medegedeeld“. (Art. XXXV). Maar dit onderscheid, van hoe veel belang ook voor de Gereformeerde Sacramentsleer, doet hier toch niets ter zake, omdat we thans niet spreken over wat het Sacrament voor de ongeloofigen betekent, maar alleen over wat naar Gods instelling en bedoeling het Sacrament *voor zijn volk* is. Neemt men het Sacrament in zijn volle werkelijkheid, d. w. z. zooals het door God bedoeld en door Gods kind ontvangen wordt, dan is het dus nooit alleen een uitwendig teeken, maar is met dat teeken altoos de innerlijke genade verbonden, die God de Heere in onze harten werkt. Wat God in het Sacrament vereenigd heeft, d. w. z. het uitwendige teeken en de innerlijke genade, merkt Calvijn volkomen terecht telkens op, wanneer hij over het Sacrament spreekt, mag de mensch niet scheiden. Wanneer Christus bij het Avondmaal het brood zijn lichaam en den drinkbeker zijn bloed noemt, dan is dit niet maar een beeldspraak, figuurlijke wijze van uitdruk-

king om te zeggen, dat het brood Christus lichaam ons afbeeldt, maar dan geschiedt dit, gelijk onze Catechismus zegt, omdat het brood een pand en waarteken is, dat wij zoo waarachtig zijn waren lichaams deelachtig worden door de werking des Heiligen Geestes, als wij het brood met den mond ontvangen (Cat. Zondag XXIX). En in dienzelfden zin is het ook te verstaan, wanneer de Schrift den doop het bad onze wedergeboorte en de afwassing onze zonden noemt.

Zoo handhaaft de Gereformeerde Kerk dus enerzijds de onderscheiding tusschen het uitwendige teeken en de geestelijke genade, maar anderzijds scheidt ze beide niet; maar handhaaft ze veeleer, dat tusschen beide een zeer nauw en innig verband bestaat, dat men met een schoolschen term de *unio sacramentalis* noemt. Eerst wie deze beide in het oog houdt, zal ook begrijpen, waarom onze Belijdenisschriften aangaande de betekenis en werking van het Sacrament soms in tweeërlei schijnbaar tegenover gestelden zin spreken. Wanneer de nadruk gelegd wordt op de onderscheiding tusschen het uitwendige teeken en de geestelijke genade, dan wordt gezegd, dat de doop slechts een *uitwendig* waterbad is; dat „dit waterbad de afwassing der zonden ons niet geeft“, dat „de Dienaren van hunne zijde ons alleen geven het Sacrament en hetgeen zichtbaar is“, en dat „de ongeloofigen wel het Sacrament, maar niet de waarheid daarvan ontvangen“, in al welke uitdrukkingen het woord Sacrament of doop blijkbaar genomen wordt in den zin van het *uitwendig teeken* alleen. Maar omgekeerd, wanneer op de verbinding van het uitwendige teeken met de innerlijke genade gezien wordt, wordt van ditzelfde Sacrament weer getuigd, dat het de genade Gods ons werkelijk mededeelt, dat het ons wascht van onze zonden, en ons geestelijk voedt en onderhoudt. Zoo zegt Art. XV onze Confessie, dat „de Doop de erfzonde niet ganschelijk te niet doet, noch geheel uitroeit, aangezien de zonde daaruit altijd als opwellend water uitspringt, gelijk uit een onzalige fontein“. Want al wordt hier tot afweer van de Roomsche leer, dat de doop de erfzonde geheel wegneemt, uitdrukkelijk gezegd, dat de doop dit *niet ganschelijk* doet, aangezien de erfzonde ook na den doop in ons werken blijft, toch volgt uit dit „niet ganschelijk“ tegelijk, dat de doop dit *wel ten deele* doet, en wel, gelijk er volgt, in zooverre „als de erfzonde den kinderen Gods tot verdoemenis niet toegerekend, maar door zijn genade en barmhartigheid hun vergeven wordt“. Hier wordt de doop dus volstrekt niet alleen als een uiterlijk waterbad genomen, dat de afwassing der zonde ons slechts afbeeldt, maar wordt de doop saamgevoegd en verbonden met de innerlijke afwassing onze zonden zelve door Christus bloed en Geest. En evenzo geschiedt dit ten opzichte van het Avondmaal, wanneer in Artikel XXXV gezegd wordt, dat „Christus het Sacrament des Heiligen Avondmaals heeft ingesteld om te *voeden* en te *onderhouden* degenen, die Hij alreeds wedergeboren en in zijn huisgezin, hetwelk is zijne Kerk, heeft ingelijfd“. Immers wanneer hier gezegd wordt, dat het Sacrament des Avondmaals ons voedt en onderhoudt, dan ziet dit natuurlijk niet op het uitwendige teeken van brood en wijn, dat ons geestelijk niet voedt kan, maar op het uiterlijk teeken saamgevoegd met de betekende zaak, d. w. z. het vleesch en bloed van Christus, dat bij het Avondmaal ons gegeven wordt tot een spijs en drank voor onze ziel.

Hoe nu deze band ontstaat tusschen het uitwendige teeken en de geestelijke genade, die door God gewerkt wordt, is en zal wel altoos voor ons een mysterie of verborgenheid blijven. Zelfs bij het Avondmaal, waarbij de werking van het Sacrament bewust wordt ondergaan, heeft Calvijn verklaard, dat we dit mysterie beter gevoelen dan begrijpen, beter het bewonderen dan in woorden uitdrukken kunnen. En waar het reeds bij het Avondmaal zoo moeilijk is om dit mysterie te ontleiden, daar is dit natuurlijk nog veel moeilijker bij den doop onze kinderen, die het Sacrament immers onbewust ontvangen en aangaande deze werking ons niets mededeelen kunnen. Vandaar dat er onder de Gereformeerde theologen over de nadere verklaring van dit mysterie bij den doop steeds verschil van gevoelen bestaan heeft, en lang niet allen hierover gelijk hebben gedacht. Sommigen hebben gemeend, dat deze Goddelijke actie steeds aan den doop voorafging en het Sacrament daarna kwam, als teeken en zegel, om deze genade Gods aan onze kinderen te verzegelen. Anderen, om de analogie met het Sacrament des Avondmaals vol te houden, meenden, dat op het moment van den Doop zelf, wanneer de Dienaar het uiterlijk waterbad toedient, God de Heere tegelijkertijd de genade, die dit waterbad afbeeldt, aan onze kinderen schenkt. Terwijl eindelijk nog anderen meenden hier geen tijdsbepaling aan God den Heere te mogen voorschrijven, en daarom leerden, dat God naar zijn welbehagen vóór, onder of na den doop deze genade aan de kinderen schenkt. Maar hoe hierover ook gedacht worde, wat staat, dat naar onze Gereformeerde belijdenis het Sacrament van den Doop ook bij onze kinderen niet mag losgemaakt worden van de geestelijke genade, die daarin ons afgebeeld en aangeboden wordt. Ook het Sacrament van den doop onze kinderen is „geen ijdel en ledig teeken, om ons te bedriegen“. Ook van dit sacramentele teeken geldt, dat „God de Heere werkelijk en krachtig schenkt aan onze kinderen, wat daarin hun afgebeeld wordt“, en ook hier geldt onze Gereformeerde Kerk, dat de bezitting en genieting dezer geestelijke genade daarom moet verbonden worden met het uitwendige teeken. Anders zou de kinderdoop geen

Sacra
de d
kenne
pand
we z
Geest
uitwe
worde
volwa
evenw
die ge

Dr.
LEM. S.
— W.
De.
zoo gel
tal «Sti
Eigen
NARMA
PAR zij
De c
zooals i
of het
proeven
ook in
wordt e
geestelij
Er to
waarin
in de h
cisch va
Dr. J
del «sti
daar bli

Zeker,
verklarin
vooral t
Woord
Maar
niet af
bij die t
Te br
roeken n
mensch
Om, als
zoo'n m
te „bedo
Zooals
doet.
En dat
De ku
scheiden
vindt, m
ming of
Versch
Al naa
of nog ni
„ouden
mensch
naar het
met den
„nieuwen
goed en
De beo
werk.
Het zij
die den ti

Onder
over had,
meditatie
Dat „sti
mensch,
genamen
keerd me
verlezen h
uit te legg
Hem reg
betekent
van bevo
leven“, he
de Heilige
anders en
met den
goedheid.
Zeg het
nog wel i
maar zoo
begrijpen,
en omdat
dwaas is a
aan erger
Ik zeg
wensch, d
mensch“ d
Het Hen
DINKINGEN
zich niet
VAN JERUS
Want dit
de bedoel
zielszorger
enkel pree
voor den

Meditatie
Tot de
menschen
teeren, als
middel wa
van het ge
middelen z
uitwerken,
woordige l
scheiden is
Maar Go
En dat z
leven, hetw
als voor he
uit zijn twe
Stichtelij
hebben me
hij vroeger
hij lang ge
woord uit d
Meditatie
'n Schriftw
Toch zal
wezen.
Behoef
geschreven
Het geb
dat men pl
skript“.
Uit het
wel jaren g
ploteling o
Misschien

Christus
schiedt
omdat
is, dat
naams
des
XXIX.
te ver-
op het
schiedt

e Kerk
aschen
stellige
beide
lat tus-
verloren
Eerst
zal ook
christen
van het
nijnbaar
Vanneer
erschei-
en gezegd,
twevend
de af-
geeft.
jde ons
hetgeen
igen wel
id daar-
rukkin-
op blik-
het uit-
rd, wan-
wendige
n wordt,
getuigd,
ik mede-
zonden,
id. Zou
de Doop
et doet,
ze zonde
tspringt.
Want al
che leer,
gneemt,
dit niet
erfzonde
lijft, toch
eijkt, dat
en wel,
erfzonde
enis niet
nade en
dt. Hier
et alleen
nen, dat
echts af-
gevoegd
assching
bloed en
opachte
Artikel
istus het
l heeft in-
den dege-
en in zijn
heeft ing-
d word,
als ons
natuur-
ken van
niet voe-
teeken
zaak, d.
Christus,
en wordt
ze ziel.

tussen
eestelijke
wordt, is
mysterie
bij het
van het
an, heeft
mysterie
r het be-
ken kun-
rondmaal
te ontle-
eel moei-
n, die het
angen en
ts mede-
onder de
e nadere
den doop
bestaan
er gelijk
bben ge-
le steeds
et Sacra-
ment, zegel,
kinderen
bestaan
er gelijk
bben ge-
le steeds
et Sacra-
ment, zegel,
kinderen

bestaan
er gelijk
bben ge-
le steeds
et Sacra-
ment, zegel,
kinderen
bestaan
er gelijk
bben ge-
le steeds
et Sacra-
ment, zegel,
kinderen

bestaan
er gelijk
bben ge-
le steeds
et Sacra-
ment, zegel,
kinderen
bestaan
er gelijk
bben ge-
le steeds
et Sacra-
ment, zegel,
kinderen

bestaan
er gelijk
bben ge-
le steeds
et Sacra-
ment, zegel,
kinderen
bestaan
er gelijk
bben ge-
le steeds
et Sacra-
ment, zegel,
kinderen

bestaan
er gelijk
bben ge-
le steeds
et Sacra-
ment, zegel,
kinderen
bestaan
er gelijk
bben ge-
le steeds
et Sacra-
ment, zegel,
kinderen

bestaan
er gelijk
bben ge-
le steeds
et Sacra-
ment, zegel,
kinderen
bestaan
er gelijk
bben ge-
le steeds
et Sacra-
ment, zegel,
kinderen

bestaan
er gelijk
bben ge-
le steeds
et Sacra-
ment, zegel,
kinderen
bestaan
er gelijk
bben ge-
le steeds
et Sacra-
ment, zegel,
kinderen

bestaan
er gelijk
bben ge-
le steeds
et Sacra-
ment, zegel,
kinderen
bestaan
er gelijk
bben ge-
le steeds
et Sacra-
ment, zegel,
kinderen

Sacrament zijn. Wat onze Catechismus als de diepste betekenis van den doop ontkent, doet, dat we door dit Goddelijk pad en waar teken verzekerd worden, dat we zoo waarachtig met het bloed en den Geest van Christus gewassen zijn, als we nitwendig met het water gewassen worden, geldt daarom niet alleen van de volwassenen, die den doop ontvangen, maar evenzeer van de kinderen des verbonds, die gedoopt worden.

1) In ons vorig artikel kwam in de laatste kolom juist in het midden een storende drukfout voor; er staat: „Deze verplichting is dus niet de voorwaarde, waarvan het ontvangen der genade afhangt, maar juist omgekeerd de grond, waarop deze verplichting rust“. Dit laatste moet natuurlijk wezen: „maar juist omgekeerd is het ontvangen der genade de grond, waarop enz.“

Dr. H. H. K.

Leestafel.

Dr. A. KUYPER JR. HET HEIL VAN JERUSALEM. STICHTELIJKE OVERDENKINGEN. Rotterdam. — W. Zwagers.

De ook om zijn kanselwerk in ROTTERDAM zoo geliefde doctor biedt ons hier een dertigtal „Stichtelijke overdenkingen“.

Eigenlijk zijn het er 31, want de 23ste: NAMAAN DE MELAATSCHE EN ANANA EN PHARFAK zijn er twee.

De overdenking of de „meditatie“ behoort, zoals ik hier al eens schreef, met de „oratie“ of het gebed en de „tentatie“ of de zelfbe-proeving tot die „heilige oefeningen“ waarvan ook in onze DORSCHE LEERREKELS gesproken wordt en die men, voor het welstand van zijn geestelijk leven, niet strafeloos kan verzuimen.

Er toe op te wekken, vooral in onzen tijd waarin het leven, ook der christenen, zich meer in de breedte dan in de diepte beweegt, — is eisch van goede zielezorg.

Dr. A. KUYPER JR. is, door ons dezen bundel „stichtelijke overdenkingen“ te bieden, het daar bijklaar goed mee eens.

Zeker, aan zielezorg doet de prediker bij de verklaring en de toepassing van het Woord — vooral bij de laatste, wanneer hij althans het Woord „recht snijdt“ — ook op den kansel.

Maar daarmee is hij van de zielezorg nog niet af. Ook in de huizen der menschen heeft hij die te brengen.

Te brengen in hun huizen door contact te zoeken met wat PAULUS noemt „den inwendigen mensch“ of het hogere ziele- of geestesleven. Om, als hij dan dien „inwendigen mensch“, in zoo'n mensch te pakken heeft gekregen, dien te „bedakteren“.

Zoals een arts dat „den uitwendigen mensch“ doet.

En dat is ook 'n kunst.

De kunst om eerst den toestand te onderscheiden en dan, naar de zielezorg dien bevindt, middelen aan te wenden of tot voorkoming of tot genezing.

Verscheidene middelen.

Al naar het in dien eenden „inwendigen mensch“ of nog niet of al reeds tot „afsterving van den „ouden“ en tot „opstanding van den nieuwen mensch“ is gekomen, en ook verschillend al naar het in dien eenden „inwendigen mensch“ of met den „ouden“ weer goed en dan met den „nieuwen“ weer slecht, of met den „nieuwen“ goed en dan met den „ouden“ weer slecht staat.

De beoefening van deze kunst is heel subtiel werk.

Het zijn dan ook lang niet alle zielezorgers die den titel van V.D.M. dragen.

Onder die middelen, waar ik het zoo even over had, behoort dan ook, zoals ik zei, de „meditatie“ of de „stichtelijke overdenking“.

Dat „stichtelijk“ heeft voor 'n nog onbekeerd mensch, ik weet dat ook wel, 'n ietwat onaangenaam bijnaam. Maar, omdat zoo'n „onbekeerd mensch“, anders dan uw kat, 'n ziel te verliezen heeft, moet ge trachten, door het hem uit te leggen, zijn afkeer er van te overwinnen.

Hem zeggen, dat het eigenlijk „opbouwen“ beteekent en wel in den overdrachtelijken zin van bevordering, van toelating in „geestelijk leven“, hetwelk, omdat niemand minder dan de Heilige Geest er de Werker van is, nog iets anders en veel hogers is dan zijn „geestesleven“ met den drag naar waarheid, schoonheid en goedheid.

Zeg hen dat, en zoo'n onbekeerde zal het nog wel niet geheel klaar en duidelijk vinden, maar zooveel zal hij er dan toch wel van begrijpen, dat „stichtelijk“ iets heel moois is, en omdat hij nu begrijpt, dat het lang niet zoo dwaas is als hij dacht, zal hij er zich niet meer aan ergeren.

Ik zeg dit hier zoo, omdat ik van harte wensch, dat wanneer ook 'n nog onbekeerd mensch“ deze mijn beoordeelde van KUYPER'S HET HEIL VAN JERUSALEM, STICHTELIJKE OVERDENKINGEN leest, hij of zij door dien ondertitel zich niet zal laten afschrikken om HET HEIL VAN JERUSALEM te gaan lezen.

Want dit zich laten afschrikken zou ook tegen de bedoeling van den auteur zijn, die te goed zielezorgers is om niet te weten, dat men niet enkel proekt en ook niet enkel meditaties schrijft voor den „bekeerde“.

Meditaties schrijft.

Tot de zielezorg behoort ook het, bij de menschen in hun huizen, aandringen tot mediteren, als een van de „heilige oefeningen“ door middel waarvan de wasdom van het nieuwe, van het geestelijk leven kan bevorderd. Zeker, middelen zijn maar middelen, en zullen zij wat uitwerken, dan moet God met zijn alomtegenwoordige kracht, die van Zijn wezen niet te scheiden is, er als eerste oorzaak in werken.

Maar God bindt ons aan de middelen.

En dat zoowel voor het lichamelijk en tijdelijk leven, hetwelk een christen-mensch niet zijn eerste, als voor het geestelijk en hemelsch hetwelk hij uit zijn tweede geboorte heeft.

Stichtelijke „overdenkingen“ kan 'n mensch hebben met 'n enkel woord uit 'n boek, dat hij vroeger eens gelezen heeft; uit 'n preek die hij lang geleden eens gehoord; en ook met 'n woord uit de Schrift.

Meditatie behoort niet altijd overdenking van 'n Schriftwoord te zijn.

Toch al het dit, onder christenen, wel meestal wezen.

Behoort dan niet altijd een door 'n ander geschreven meditatie te zijn.

Het gebeurt toch ook onder Gods kinderen, dat men plotseling een woord, een Schriftwoord „schrjft“.

Uit het onderbewuste, waarin het, misschien wel jaren geleden, gezonden was, schiet het dan plotseling op.

Misschien doordat het zich verbindt aan 'n

woord, dat men dan juist hoort of leest, of waaraan men dan juist denkt. Maar, ook als het zoo is, dan is daarmee dat „schrjven“, zonder meer, nog lang niet verklaard. Want die „verbinding“ gaat weer niet buiten Gods voorzienigheid, en in die „verbinding“ werkt dan weer, als eerste oorzaak, Gods alomtegenwoordige kracht.

Het gebeurt zelfs, dat een eenvoudig, niet zoo-heel-Bijbelvast kind des Heeren u in blijde herinnering zegt: „en toen kreeg ik“.... en dan noemt hij u een Bijbeltekst, en vertelt er u in verwondering bij: „en ja ik wist toen niet eens, dat het in de Schrift en nog veel minder waar het stond!“ En ook vertelt hij er u, met dankbare herinnering bij, dat hij het toen is gaan overdenken, gaan bezinnen en er zoo wondere vertroosting en bemoediging en stichting aan heeft gehad.

Zeker, men kan, maar dat is heel iets anders, de Schrift ook misbruiken, door er een loterij-spel mee te bedrijven. Door haar, op goed geluk, „opteslaan“ en den eersten den besten tekst waar dan het oog op valt, als 'n lot van belasting of voorzegging te gebruiken.

Dat is het „sortilegium biblicum“, waartegen ook onze VORTIUS als onheilig gebruik waarschuwt.

Maar daar heb ik het nu niet over.

Ik wilde er hier maar op wijzen, dat 'n christen-mensch het ook doen kan met een, niet door 'n ander geschreven meditatie.

Ook doen kan met zoo'n plotseling bij hem opkomend Bijbelwoord, hetwelk hem dan zoo pakt, dat de bepeijning er van hem tot zegen is.

Maar het kan zijn, dat hij het nog beter doet, dat hij nog rijker zegen heeft met zoo'n door 'n ander geschreven meditatie.

Vooral wanneer die „ander“, beter dan hij, „verstaat“, wat de Schrift in zoo'n woord te lezen heeft.

Het komt toch ook wel eens voor, dat de niet in „uitlegging“ geschoold, uit zoo'n woord dat hij plotseling „kreeg“, verstand dat er nu niet zoo bepaald uit te „verstaan“ is. Als het misverstand dan maar niet al te zeer was en dat maar half-verstane woord hem, als goed hoorde, toch voldoende gaf, is dat nog zoo erg niet.

Maar, met dat al doet de in uitlegging geschoold zielezorgers zijn plicht, als hij niet alleen aandringt op, maar ook leiding geeft aan de meditatie.

Leiding door, voor anderen, zelf doorvoelde meditaties te schrijven.

En daarbij komt nog iets.

Zulke „geschreven“ meditaties kunnen in een groote Gemeente, waar het brengen van de zielezorg ook in de huizen der menschen, zijn eigenaardige bewaren heeft, — aan de praxis ten goede komen.

Zoo'n bundel van geschreven meditaties is dan als een huis-apotheek.

Dezen zijn plicht heeft ook de in „uitlegging“ goed geschoold Rotterdamse Dr. KUYPER verstaan, en zijn HET HEIL VAN JERUSALEM is metterdaad als zulk een apotheek.

Sommigen van dit 31 tal stichtelijke overdenkingen zijn bijklaar uit 'n preek ontstaan.

Daarom zijn ze zeker niet minder-waardig als „meditatie“.

Alleen maar, wanneer uit de „preek-verdeeling“ in drieën, ook drie meditaties over één Schriftwoord ontstaan, zoals ik die over Ps. 134: 8, gaaf van den totaalindruk welke van het Schriftwoord op de ziel uitgaat, wel iets verloren. Om ten volle van een vrucht te genieten, moet men haar niet in al te veel stukjes snijden. Ook komt het mij voor, dat in de 16e, met het opschrift: VOOR DE DOODEN GEDOOPT (1 Cor. 15: 29), het onderwijzend element, meer dan in een meditatie geoorloofd is, op den voorgrond treedt. Maar over het geheel kunnen deze overdenkingen zeker goede hulp brengen bij de heilige oefening der meditatie.

De toon van het „innige leven“ valt er onmiskenbaar in te beluisteren. Ik noem slechts als proeve, die over 2 Sam. 12: 20 AANBIEDING BIJ SMART waarin, met groote teederheid, het „met een bedroefd hart en een geprangd gemoed, in het Huis des Heeren tot aanbidding komen, als het mysterie des geloofs“ overpeinsd wordt; en die over Hand. 13: 48: DE NIJVERE OORZAAK, waarin de overdenking opleidt „tot de eeuwige verkiezing, rustende op het vrijmachtig welbehagen als de diepste oorzaak van 's menschen komen tot het zaligmakend geloof en de waarachtige bekeering“.

De heer ZWAGERS heeft een, in alle opzichten, wel verzorgde uitgave gegeven, die bij den veelzins voortreffelijken inhoud van Dr. KUYPER'S werk dan ook volkomen past.

G.

Uit de Pers.

Na de misstanden in zake de prediking des Woords getekend te hebben, gaat Prof. Visscher in de Waarheidsvriend aldus voort:

Zeker, er zijn onder hen mannenbroeders, die zich geven voor hun arbeid in de gemeente, die met de vele of de mindere gaven, die zij van hunnen God ontvangen, waken, en over hen spreek ik hier niet. Maar de klachten over het schandelijk plichtverzuim kunnen gehoord worden, en meer dan eenmaal kon ik opmerken, hoe zij, die vijandig staan tegenover het Evangelie, er met bitterheid en verachting over spreken. Onwillekeurig wordt men soms gedwongen te denken aan het woord van welkij, gericht tot hen, die land en stad afreizen om proselyten te maken. Er zijn er, die gansch seer ijveren, naar het schijnt, voor de reformatie der kerk en voor dit en voor nog wat, zoodat zij geen tijd meer overhouden om aan het bezoek hunner gemeentelieden iets te doen, ja zelfs naar zieken niet omzien en sterven te laten sterven roeder den troost des Evangelies hun te brengen, hoewel zij toch meer dan eenmaal om den dienaar des Woords hadden geand. Geen tijd, naar beweerd wordt, voor hetgeen God het eerst hun te doen gaf, voor hetgeen God eerste levensroeping is. Ach, het is zoo bitter pijnlijk deze dingen neder te schrijven, te meer omdat het indertijd waar is, dat wie in een groote gemeente moet arbeiden, voor zijn practischen arbeid tijd te kort komt, omdat er meer dikwijls geveerd wordt, dan kan worden verricht, soms ook geveerd wat de taak van den dienaar des Woords niet is; maar dat neemt toch niet weg, dat er maar al te veel zijn, die zich achter dat bedeksel van overbelasting verschuilen om zich vrijwel geheel aan hunne eigenlijke taak te onttrekken. Zij doen dan of niets, of hetgeen hun God niet geboden heeft. Zij zullen niemand oordeelen, een ieder zij in zijne conscientie ten volle verzekerd; maar ik meen toch het recht te hebben, al deze dingen wetende, er op te wijzen, dat als er reformatie der kerk zal komen, deze niet kan komen door de Synode, door klachten over modern, maar beginnen moet bij het begin. En dat begin ligt in de wereld der dienaren des Woords. Zij vormen de meerderheid in de besturen, zij hebben den meesten invloed, omdat zij de eerste roeping hebben. Bij hen moet de bekeering der gemeente tot een leven in overeenstemming met de belijdenis aanvangen. Zij zijn het, die alleerst

als uitdeels van Gods verborgenheden in hun gansch dienstwerk hunne roeping weer moeten verstaan. De herders weiden en leiden de kudde. En tenzij dat wordt verstaan, baat al die actie niet, is al het geroep te vergeefs. Dat nu na bijna honderd jaren er nog niets bereikt werd van de ellende en verdeeldheid nog maar steeds groter afmetingen aannemt, de schuld daarvan drukt allererst op de weteld der predikanten. Zij zijn, uit menig oogpunt gezien, de groote hinderpaal om te komen, waarbij zeggen dat de gemeente komen moet. Zij zijn het, die de reformatie tegenhouden met redeneeringen en theorieën. Als ik dit zeg, dan heb ik daarbij niet het oog op hen, die van de belijdenis dat kerk zijn afgeweken, maar juist op degenen, die zeggen, dat zij haar wenschen vast te houden. Onder de belijdende predikanten moet de reformatie aanvangen, onder hen allereerst, omdat de gemeente wederom in hun dienstwerk, in hunne prediking des Woords van den kansel, in de huizen en aan de krank- en sterfbedden ervaren moeje, dat de Heere Jezus Christus het levende Hoofd zijner gemeente is, die aan de kinderen des Koninkrijks, die om zinneloot tot kinderen Gods zijn aangenomen, het brood, dat uit den hemel is nedergedaald, door zijne dienstekechten uitreikt.

Ongetwijfeld is het waar, dat elk dienaar des Woords, eveneens als elk gemeentelid, in het licht van Gods recht en heiligheid als een schuldenaar zal uitkomen en dat hij over zijn dienstwerk beschamd zal staan en noodig heeft daarover in te roepen de verzoening door het bloed des Lams, maar juist omdat dit niet, althans veel te weinig, wordt beoogd, ontbrekt ook maar al te zeer de heilige geestdrift voor het ambtelijk werk. En het behoort, uit dat oogpunt gezien, niet te verwonderen, dat er daarom ook bij tal van gemeenten zoo weinig belangstelling is te bespeuren. Maar hoe waar dat dan ook zijn mag, de gemeente zelf gaat ook in dezen opzicht niet vrij. Zij zal ook niet in staat zijn zich schoon te wassen van schuld door te wijzen op de sonde der voorgangers. Er is volgens artikel 28 der confesie ook een ambt aller geloovigen, dat een heilige roeping legt op elk lid der gemeente. Ook hierin blijkt de afval en de sonde der kerk, dat er van de oefening van dat ambt der geloovigen zowat niets wordt bespeurd. Er is ook grond tot klacht over de doodsheid en maarheid der gemeente. Indien deze hunne roeping verstaan, zou menige trage knie worden opricht en menige nalatige dienstekecht worden opgericht. Indien de leden der gemeente het ambt der geloovigen maar volbrachten, dat zij van God ontvangen hebben. En natuurlijk, dat ambt openbaart zich niet daarin, dat er op allerlei geveit wordt, dat een dienaar des Woords doet. Hoewel er onder hen zijn, die zich met gemakte defheid bejveren als engelen, zich te toonen, het zijn toch menschen van gelijke beweging als anderen. Daar zijn menschen, die van hun dienaar des Woords niet willen dat zij als menschen verkeerden. Geen glimlach mogen zij ooit over hun aangezicht laten komen. Het moet al geestelijk zijn, wat er aan is. Wat zij zullen wij doen en mogen doen, de dominee mag niet en de gewone lieden hebben zulke vromen vooruitzichten van Gods Koninkrijk weinig of niets over. Maar als de Denaar des Woords toch ook leven moet en bestaan en vraagt op grond van Gods Woord, dat wie het altaar bedient, van het altaar zal leven, dan mag volgens hen geen prediker daarnaar vragen. De prediker moet het met Gods voorzie ingheid wagen, maar zij sluiten hun bronklast of hun geldbuidel en houden ze zorgvuldig gesloten. Ook in dit opzicht blijkt de sonde der gemeente in schijnheiligheid en glijdheid zoo groot, dat tot menigen klager geregt kan: zij reinigt het buitenste des bekens of zij zijt als het gespeeld graf. Op den dienaarswaarde kleed wordt elk stofje gezien, maar de balk in eigen oog niet. Daarom is er dan ook zooveel in het dienstwerk, dat den dienaar moede- loos stemmen kan, dat maakt, dat hij zijn werk al zuchtend doet. Menigmaal heeft het mij onaangenaam getroffen, dat een jonge man, dien ik voor eenige jaren vol illusie zijn dienstwerk had zien aanvangen, vol blijdschap, dat hij eindelijk na vele jaren studie mocht ingaan in den wijkraad des Heeren, bij mij kwam in diepe moedeloosheid over dien gemeentearbeid, die hem zoo waar gemaakt werd door goddeloos en vromen, maar door vromen het allermeest. Er is zooveel onwaarschijnlijk, zooveel leugen, zooveel schijnheiligheid, waardoor bedekt wordt een geheime vijandschap tegen Gods Woord en waarheid. Een vlieg kan de ziele van een stinkende makelaar maken, een schijnheilige vlieg kwaad zaad zaaien, een valsche broeder, die zelf niet ingaat, velen verhoeden in te gaan. En het is niet te zeggen, hoeveel zegen er aan Gods gemeente ontbreeft door de ongezonde, gezochte en valsche beoordeelingen en veroordeelingen van het gepredikte Woord. De gemeenten zijn dikwijls zoo overvloedig, dat zij met brood uit den hemel niet meer tevreden zijn. Zij willen niet slechts vruchten, maar vruchten op zilveren schalen. De zilveren schaal wordt nog hooger geacht dan de vrucht, die toch alleen den honger kan verzadigen. Zoo werd menige gade Gods, gemischt, menige degelijke goede predicator aangeerd, menig waarachtig Godvriend, bekwaam en ernstig prediker verworpen voor wie de sluwheid en den tact had, sommige vromen te behagen. Waardig, ook onder de leden der gemeente, die in het koor der klagers over de zonden der kerk zoo breed uithalen, is er veel, dat uitwijst, hoe van een ware behoefte aan bekeering tot God, aan wederkeeren naar de paden der vaderen, niets te vinden is. Er is zooveel beschimeling, zooveel zuurheid en haatheid, zoo weinig van het echte kindschap Gods met zijn blijmoedigheid en frissche levenskracht, met zijne vrijheid en eenvoudigheid, bovenal met zijne liefde te sporenen. Het aangrijpende woord wordt vergeten, dat indien iemand de talen der menschen en der engelen sprak, en de liefde niet had, hij een klinkende metaal of luidende schel is geworden. Van die liefde zal er gevonden moeten worden tussen menschen en leeraren in de eerste plaats. In haar zal zich moeten openbaren het echte, dat God geestelijk leven. Waar zij ontbreekt, moet men verhoeden met den Midde-laar geen sprake. Daarom wijf God aan zijne kinderen, gegeven heeft de verkondiging van het levende Woord en er van zijne kracht en van zijne werking zoo weinig wordt gespeurd; is voor alles noodig, dat er verzoemdiging zij voor Gods aangezicht, belijdenis van schuld, omdat de Heere zich over zijn Zoon ontfierme en in ons en onder ons levendige wode te behoeft om als personen en als kerk weder te mogen keeren tot Hem. Daarom zijf Hij reeds tot zijn oude volk en daarin tot ons: Bekeer U, o Israël! tot den Heere, uw God, toe; want gij zijt gevallen om uwe ongerechtigheid. Neem deze woorden met u en bekeer u tot den Heere, zeg tot Hem: Nem weg alle ongerechtigheid en geef het goede, zoo zullen wij betalen de varren onzer lippen.

Het is zeker geen zachte geneesmeester, die hier de wonden der Kerk ontdekt. Maar wie zal niet erkennen, dat dit beeld naar waarheid getekend is? En tevens dat er menige trek in dat beeld schuilt, die helaas ook voor onze Kerken moet gelden.

Officieele Berichten.

De actie voor de Vrije Universiteit in Westelijk Noord-Brabant.

De vergadering van Woensdag 29 Oct. bracht ons een goede schrede voorwaarts.

Uit Drimmelen en Breda hadden de genoodigden bericht van verhindering gezonden. Overigens waren alle plaatsen in dit deel van ons gewest vertegenwoordigd.

In zijn openingswoord ging Dr. Hepp, aan wien de leiding was opgedragen, uit van Openb. 1: 11, waar Christus zich noemt de Alpha en de Omega. Daarin ligt met name uitgedrukt, dat Christus het begin en het einde van alle

ware wetenschap is. De Christelijke wetenschap huldigt Christus als de Alpha en de Omega. Daarentegenover verheft zich de humanistische wetenschap, die den mensch tot Alpha en Omega proclameert. Veertig jaren geleden nog scheen de humanistische wetenschap de volle zegen te zullen wegdragen. Toen verwerkte God mannen, die onze Universiteit stichtten. Groot is de invloed, welke van onze Hoogeschool uitging. Ziende op dien zegen, had een vergadering als deze niet beledigd mogen worden. Veeleer hadden wij er thans na 35 jaren over moeten spreken, hoe wij onze Universiteit in inrichting en professoriaal op dezelfde hoogte konden brengen als de Openbare Universiteiten. In plaats daarvan moeten we hooren, dat onze incomplete Universiteit aan het noodigste gebrek heeft. Hierdoor worden we gewezen op onze sonde van nalatigheid.

Vervolgens verkrijgt Ds. van Dam het woord. Hij wijst op het kostelijke geschenk des Heeren, ons in de Universiteit verleend. Wij hebben haar liefgehad. Wij hebben haar nog lief. We toonen die liefde ook. Maar... dit liefdesbetoon is ons te zeer tot gewoonte geworden. Daarom hebben we er geen rekening mede gehouden, dat de behoeften der Universiteit vermeerderten. Hiervoor moet ons ook thans opengaan.

Als tweede spreker was aangezocht Ds. Donner van Breda. Tot zijn leedwezen kon deze echter niet ter vergadering aanwezig zijn. Gaarne, zoo schreef hij, wijf hij zijn medewerking verleen aan onze actie, die zijn volle sympathie heeft.

Gelukkig was Ds. Nomes bereid gevonden de plaats van Ds. Donner in te nemen. Deze legde er vooral den nadruk op, dat men niet alleen van onze Universiteit mag houden om haar theologische faculteit, maar dat men vooral tot meerdere waardering dient te komen voor haar andere faculteiten. Teveel wordt het belang van deze laatste door ons volk uit het oog verloren.

De heer van Oversteeg beantwoordde op interessante wijze tal van vragen, o.a. hoe het tekort is ontstaan, wat reeds tot dekking gedaan is, welk profijt het Coevorden-Adrianfonds oplevert.

Besloten wordt, dat de aanwezigen met nog eenige broeders, hier niet tegenwoordig, een vast comitè zullen vormen voor westelijk Noord-Brabant onder leiding van de heeren Dr. V. Hepp, voorzitter, C. W. van Schaick, secretaris, en C. A. van Drimmelen, penningmeester. Op de verschillende plaatsen zullen sub-comitè's worden opgericht. Er zal een korte circulaire worden opgesteld, waarmee gearbeid zal worden.

Op sommiger wensch stelde de heer van Oversteeg zich beschikbaar om tusschen 16 en 23 November onze actie te komen bepleiten voor ieder sub-comitè, dat het verlangen daartoe te kennen geeft.

Stande de vergadering gaf zich een broeder, totnogtoe begunstiger, op als lid.

Classe Gouda.

De Geref. kerken in de classe Gouda worden opgeroepen tot een buitengewone vergadering, D.V., op Dinsdag 7 December a.s., 9 uur, in de Noordkerk te Gouda, wegens het Praeparatoir examen van den heer Verhoogh te Zevenhuizen, candidaat aan de Theol. school.

Namens de roepende kerk van Nieuwerkerk a/d IJssel.

DALHUIJEN, praesies. Nieuwerkerk a/d IJssel, 8 November 1915.

Buitenland.

GEMENGD NIEUWS.

Joden in Rusland. De Centrale Commissie van de Algemeene Joodsche Arbeiders-Unie in Rusland heeft een proclamatie uitgevaardigd, waarin de aandacht wordt gevestigd op de vervolgingen, welke het Joodsche volk nu weer moet ondergaan. Volgens de proclamatie is de anti-Joodsche politiek door den oorlog zeer versterkt. Niettegenstaande de leuze van de bevrijding van het Joodsche volk dreigt de Russische regering de Joden met uitroeiing. Het geroep van vrijheid voor het Joodsche volk is slechts een schaapsvacht geworpen om de onmacht en verdorvenheid der regering. Allereerge wordt het menschdom en vooral het Jodendom opgeroepen om met alle macht te protesteeren tegen het gevaar, dat den Joden in Rusland dreigt. Een beroep wordt gedaan op het internationale proletariaat, vooral in die landen, die met Rusland verbonden zijn, om hun invloed te oefenen teneinde aan deze barbaarsche den einde te maken. Ook neutrale landen, vooral Amerika, worden opgeroepen om zich tegen de heerschacht en de wredeheid van den Czar en zijne handlangers te stellen.

Men heeft ons gevraagd, waarom de overheid in Rusland zoo tegen de Joden optreedt in een tijd, waarin het land de hulp van al zijn inwoners zoo noodig heeft. De Czar sprak nog eenigen tijd geleden van zijn „lieve Joden“ die hij in het bezit van alle vrijheden, die zijn andere onderdanen genieten, wilde stellen. En nu worden zij uit de streken waar men een inval van den vijand vreest, verbanen. De zaak is dat men de Joden niet vertrouwt. De overheid is, bang dat Joden als spionnen voor den vijand zullen dienst doen, of met hen in verstandhouding zullen staan. Daarom wordt soms de Joodsche bevolking eener stad bevolen om binnen enkele uren die stad te verlaten. Harde maatregelen, die veel ellende onder de Joodsche bevolking veroorzaken.

WINCKEL.

De heer A. B. W. M. Kok, Theol. Cand. aan de Vrije Universiteit, zal thans, waar een gemeente hem reeds beriep en hij zich toch binnen enkele weken beroepbaar dacht te stellen, een op hem uitgebracht beroep in eerste overweging nemen. Zijn adres is: Bergsche laan 163a, Rotterdam.

Nederlandsch Hervormde Kerk.

BEROEPE: Sappemeer (toez.), J. Hensel, te Bokmeer. — Workum (vac.-J. Swart), A. A. Donselmann, te Varik. — Asperen, R. Steenbeck, te Scherpenisse. — Rouven, J. J. van de Pol, te Krimpen a/d Lek. — IJsselmuiden, P. Kruij, te Gouda.

AANGENOMEN: Nieuwenhuizen, W. de Voogd van der Straaten, te Abbenbroek. — Ouderkerk a/d Amstel, L. R. Aalbers, te Barendrecht. — Nieuji, (Gr.), G. H. J. Bonke, cand. te Denekamp (O.).

BEDANKT: Bruchem en Kerkwijk, C. J. Leemans, te Utrecht. — Heerwaarden, J. E. van der Pot, te Beek (L.). — Beesd (Geld.), E. Warmols, te Nunspeet. — Rottum (Gr.), G. H. J. Bonke, cand. te Denekamp (O.). — Otterland, A. A. A. Bleskensgraaf, D. J. Pott, cand. te Zetten.

De heer A. B. W. M. Kok, Theol. Cand. aan de Vrije Universiteit, zal thans, waar een gemeente hem reeds beriep en hij zich toch binnen enkele weken beroepbaar dacht te stellen, een op hem uitgebracht beroep in eerste overweging nemen. Zijn adres is: Bergsche laan 163a, Rotterdam.

Nederlandsch Hervormde Kerk.

BEROEPE: Sappemeer (toez.), J. Hensel, te Bokmeer. — Workum (vac.-J. Swart), A. A. Donselmann, te Varik. — Asperen, R. Steenbeck, te Scherpenisse. — Rouven, J. J. van de Pol, te Krimpen a/d Lek. — IJsselmuiden, P. Kruij, te Gouda.

AANGENOMEN: Nieuwenhuizen, W. de Voogd van der Straaten, te Abbenbroek. — Ouderkerk a/d Amstel, L. R. Aalbers, te Barendrecht. — Nieuji, (Gr.), G. H. J. Bonke, cand. te Denekamp (O.).

BEDANKT: Bruchem en Kerkwijk, C. J. Leemans, te Utrecht. — Heerwaarden, J. E. van der Pot, te Beek (L.). — Beesd (Geld.), E. Warmols, te Nunspeet. — Rottum (Gr.), G. H. J. Bonke, cand. te Denekamp (O.). — Otterland, A. A. A. Bleskensgraaf, D. J. Pott, cand. te Zetten.

De heer A. B. W. M. Kok, Theol. Cand. aan de Vrije Universiteit, zal thans, waar een gemeente hem reeds beriep en hij zich toch binnen enkele weken beroepbaar dacht te stellen, een op hem uitgebracht beroep in eerste overweging nemen. Zijn adres is: Bergsche laan 163a, Rotterdam.

Nederlandsch Hervormde Kerk.

BEROEPE: Sappemeer (toez.), J. Hensel, te Bokmeer. — Workum (vac.-J. Swart), A. A. Donselmann, te Varik. — Asperen, R. Steenbeck, te Scherpenisse. — Rouven, J. J. van de Pol, te Krimpen a/d Lek. —